

AZ OPERATÍV TEVÉKENYSÉG ESZKÖZEINEK ALKALMAZÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ ÉS EXTREMIZMUS TERÜLETÉN

Az Európai Unióba irányuló fokozott mértékű irreguláris migráció kényes helyzetet teremtett. Ráadásul a vonatkozó törvények és azok elégséges mértékű végrehajtása és betartatása alapjaiban nincs befolyással az irreguláris migráció mennyiségi és minőségi összetevőire (particularly of repressive character). A nemzetközi migráció tartós visszaszorítása / felszámolása lehetetlen a kiváltó okok és körülmények feltérképezése, valamint a főbb kibocsátó országok és az EU közötti együttműködés nélkül.¹ Az EU tagországok ezt a problémát eddig csak az EU fejlődésére és stabilitására veszélyt jelentő tényezőként értékelték, habár nemzetbiztonsági megközelítésből egyre nagyobb hangsúlyt kap a kérdés. Az ellenőrizetlen migrációs mozgások potenciális veszélyt jelenthetnek a társadalmi és gazdasági szektorban felmerülő problémák tekintetében.² Ennek következtében az etnikai struktúrában bekövetkező változások, a bűnelkövetési ráta növekedése, a fertőző betegségek elterjedése iránt érzett félelmek hozzájárulhatnak az egyes tagállamokban tapasztalható xenofób érzelmek, megnyilvánulások előretöréséhez.

A fent említett okoknak köszönhetően az extrémista erőszakformák terjedéséhez vezető radikalizáció kockázata növekszik az Európai Unióban. Ennél fogva az EU tagállamok számára lényeges, hogy ezekre a kihívásokra megfelelő módon és mértékben tudjanak válaszolni. Mindez különösképpen az extrémista megnyilvánulások és a radikalizáció megelőzése, és az ennek érdekében meghozandó intézkedések szempontjából fontos. Ebben a kontextusban felmerül a kérdés: Lehetséges a folyamatosan erősödő radikalizációs trendeket és folyamatokat a rendészeti szervek által alkalmazott tradicionális eszközökkel és módszerekkel kezelni? Annak érdekében, hogy sikeresen felléphessünk az irreguláris migrációhoz és az extrémizmus elterjedéséhez kapcsolódó bűnözési formákkal szemben, a rendészeti elméletnek és a rendőrségi gyakorlatnak az alábbi központi elemekre kell fókuszálnia:

- Olyan hasznos információkat és bizonyítékokat kell az egyes bűntények kapcsán gyűjteni, amelyek alapján a bűnüldöző szervek meg tudják indítani az eljárást és a későbbiekben vádat tudnak emelni.
- A bűntény helyszínén minden fellelhető információt be kell gyűjteni, és ezeket elemezni kell annak érdekében, hogy hatékonyan, proaktív módon és tervszerűen lehessen fellépni a bűnözés ellen, és megindítani a nyomozást.
- Kiemelt terület a bűnelkövető csoportokba történő beépülés is, ami elsősorban nem csak a bűncselekményeket elkövető személyek felderítését, illetve a velük kapcsolatos információszerzést érinti, hanem egyúttal kiterjed a háttérben tevékenykedő, „értelmi szerzőkre”, azokra, akik tanácsokkal segítik a bűnelkövetőket, illetve az ő védelmüket ellátó személyekre is.

¹ Jozef Balga: *Systém schengenského acquis*. 1. vyd. Bratislava: VEDA 2009. 202. o.

² Jozef Balga: *Teória služby cudzineckej polície*. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave 2003. 51. o.

- A bűnözői csoportok logisztikai hálózatának ellenőrzése és felszámolása, valamint a bűncselekmény elkövetésére irányuló szándék időbeni felderítése, és ezáltal a cselekmény elkövetésének megállítására is nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon.

A célt és a speciális jelleget figyelembe véve a rendőrségi nyomozati tevékenység nagyon fontos szerepet tölt be abban a keretrendszerben, ahol az állam a jogrend és törvényesség védelmét különböző intézkedések révén igyekszik biztosítani. Ez a rendszer speciális erők, módszerek és eszközök alkalmazását jelenti. Az arra feljogosított személyek a bűnözők elleni harcban speciális eszközöket használhatnak (ide értjük az irreguláris migrációhoz kötődő, valamint az extrémista indíttatású bűncselekmények megelőzését, megakadályozását, felderítését és az elkövetők azonosítását). Összefoglaló kifejezéssel élve ők azok az emberek és szükséges felszerelések vagy erőforrások, amik és akik pozitív irányban befolyásolják a bűnüldözői szempontból szükséges információszerezéshez elengedhetetlen készségeket és képességeket.³

A Szlovák Köztársaságban hatályos jogszabályoknak való megfelelést szem előtt tartva a speciális operatív tevékenység eszközeit az operatív-nyomozati tevékenység és az információs technológiai tevékenység eszközei jelentik. A rendőrségi gyakorlatban a speciális operatív tevékenység eszközeit leggyakrabban a vonatkozó jogszabályi keretrendszer segítségével csoportosíthatjuk. Ebben az értelemben az operatív tevékenység során alkalmazott speciális eszközök a következő jogszabályokkal összhangban alkalmazhatóak:

- 301/2005. Törvény, Büntetőeljárás Törvény. Ennek a törvénynek alkalmazásában információ és titkos technikai eszköz és módszer az elektronikus, rádióelektronikai, képi, optikai, mechanikai, vegyi és más eszközzel és berendezéssel végzett tevékenység, amelyeket titkos módon alkalmaznak, amikor operatív úton kép, és/vagy hangrögzítés történik, vagy amikor postai küldeményeket kutatnak és vizsgálják át, az az alapvető emberi szabadságjogokkal ütközik. Ennek a törvénynek értelmében operatív nyomozásnak minősül az ellenőrzött szállítás, a szállított dolgok titkos kicserélése, fedett nyomozó igénybevétele, az ál-, illetve bizalmi vásárlás, személyek és dolgok megfigyelése.⁴
- Rendőrségi Törvény. Ennek a törvénynek az értelmében operatív nyomozásnak minősül személyek és dolgok megfigyelése, személyek és járművek követése, az ellenőrzött szállítás, a humán bűnügyi hírszerzés, fedőokmányok, csapda, valamint a rendőrséggel együttműködő személyek alkalmazása, fedett objektum igénybevétele dolgok titkos vagy ál-szállítása céljából.⁵
- A magánélet védelméről szóló törvény (lehallgatás elleni törvény).⁶ A törvény értelmében az információs és technológiai eszközök közé soroljuk az elektronikus, rádiótechnikai, fényképezési, optikai, mechanikai kémiai és más technikai eszközöket és felszereléseket vagy ezek rendszerét, amelyeket fedett módszerek segítségével alkalmaznak főleg a szállítmányok, szállítási útvonalak felkutatása,

³ LISOŇ, M., POLÁK, P. Taktické aspekty aplikácie prostriedkov pri naplnení účelu operatívno-pátracej činnosti. In: *Kriminalistika*. Roč. 41, č. 2(2008) 138-148. o.

⁴ Act 301/2005 Coll. Code of Criminal procedure, section 10.

⁵ Act 171/1993 Coll. Act on the Police Force, section 39.

⁶ Act 166/2003 Coll. Act on the Protection against unauthorized use of information and technical means and amending certain acts (Act on protection against eavesdropping), section 2.

ellenőrzése, az elektronikus kommunikációs csatornák megfigyelése, vagy egyéb módszerekkel végrehajtott hang- és mozgókép rögzítés segítségével.

Az irreguláris migráció és az extrémista indíttatású bűnözés elleni harchoz kötődő feladatok végrehajtásával kapcsolatban a rendőri erők érdekében eljáró személyek és ügynökök munkája elengedhetetlen. A hatékony nyomozás és a bűnelkövetők, korrupcióban részes személyek, extrémista bűncselekményeket, a hatalommal való visszaélést elkövetők leleplezése és elítélése érdekében lehetővé kell tenni (fedett) ügynökök alkalmazását is.⁷ Őket csak abban az esetben lehet bevetni, ha a nyomozás során alkalmazott egyéb eszközök elégtelennek bizonyulnak, és azok kizárólagos felhasználásával aránytalanul nehezebb lenne a nyomozati munka; valamint így kapott információ alapján felmerül az alapos gyanú, hogy ilyen típusú bűncselekmény elkövetésére került sor / fog sor kerülni. Az ilyen típusú bűncselekmények előkészítőinek verbális és fizikai megnyilvánulásait folyamatos megfigyelés alatt tartják. Ezeknek a bűncselekményeknek a felderítése és a kapcsolódó nyomozati munka során alkalmazott klasszikus eszközök egyre többször elégtelennek bizonyulnak.

Jelenleg is folyamatos szakmai egyeztetések folynak az extrémista bűncselekmények felderítése során bevethető, fedett ügynökök alkalmazásáról. Különösen fontos beszélni a bűnügyi hírszerzés folyamatában, illetve a későbbiekben a bűnügyi eljárás során történő alkalmazásokról. A bűnözői csoportokat ezen felül különösen jellemzi a csoporton belüli fegyelem, a stabil nemzetközi kapcsolatok, és a csoport védelmének érdekében tett megelőző intézkedések széles skálája is. Ebből kifolyólag az ügynök rövid távú alkalmazása nem lehetséges.

Azt a személyt, aki önkéntesen, a bűncselekmény felderítése során, titkos módon információkat szolgáltat a Rendőrség számára, informátornak nevezzük.⁸

A bűnözői csoportok tagjairól történő információszerzés, a bűnügyi tevékenységük felderítése a főtisztek (first line officers) feladata, akik az esetek többségében az operatív személyzet (hírszerző és műveleti tevékenységet folytató), vagy extrémista csoportok esetében a beépülésre kijelölt személyek. Informátorok alkalmazása elsősorban akkor kerül sor, ha a szükséges információk a fentiek alkalmazásával nem biztosíthatók. Az informátorok nagyon fontos szerepet töltenek be az irreguláris migráció és a különböző típusú bűncselekmények közötti kapcsolatok felderítése / bizonyítása során. Ez a fajta együttműködés ugyanakkor nem egyszerű és nem veszélytelen. Csak abban az esetben lehet pozitív eredményre számítani, ha a közreműködő felek tiszteletben tartanak bizonyos szabályokat. Az informátorok kiválasztása során az alábbi feltételeket és elveket kell szem előtt tartani: Az informátorok képesek:

- (és lehetőségük van) információt szolgáltatni az extrémista színtérrel kapcsolatban,
- felismerni a fontos információt,
- végrehajtani a rájuk bízott, titkos feladatokat,

⁷ An agent shall be an officer of the Police Force or a member of the Police of other state who, based on the order by a prosecutor or by the court, acts towards the perpetrators to be disclosed, detected and proven guilty of felonies, criminal offences referred to in the Title Three, Chapter Eight of the Special Part of the Criminal Code (corruption), the criminal offence of abuse of power by a public official and the criminal offence of legalisation of the proceeds of crime. Where the perpetrators of corruption are being disclosed, detected and proven guilty, an agent may also be a person other than the officer of the Police Force which shall be appointed by a prosecutor upon a motion filed by a police body or by an officer of the Police Force authorized by the Minister of the Interior of the Police Force. Act 301/2005 Coll. Code of Criminal procedure, section 10, 117.

⁸ Act 171/1993 Coll. Act on the Police Force, section 41.

-
- fizikai és pszichológiai tulajdonságaiknak és a környezetüknek köszönhetően az operatív szempontból fontos személyek bizalmát elnyerni,
 - a személyes, családi és munkahelyi kapcsolataikra tekintettel végrehajtani a rájuk bízott feladatokat és konspiratív módon kapcsolatot tartani.

A társadalomban tapasztalható bűnözési ráta miatt az állampolgárok fenyegetve érzik magukat, és szükségét érzik a hatósággal történő együttműködésnek. Ez fontos szempont a toborzás hatékonyságának növelése, valamint a kapott feladatok eredményes végrehajtása szempontjából. A felvázolt javaslatok célja, hogy azonosítsa azokat a kiaknázatlan lehetőségeket, amelyek a későbbiekben növelhetik a bűnüldözési folyamat eredményességét és hatékonyságát.